

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΗ 10 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1973

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
2

Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 7

Περὶ τοῦ ὁρολογίου καὶ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων καὶ ἀσκήσεων τῶν Σχολῶν Νηπιαγωγῶν κατὰ ἔτη σπουδῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

α) Τὰ ἄρθρα 3 καὶ 23 (παρ. 1ε) τοῦ Ν. Δ)τος 1057) 1971 (ΦΕΚ τ. Α' 271) 1971) «περὶ Σχολῶν Νηπιαγωγῶν».

β) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 646) 1972 γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, προτάσει, τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαιμεν καὶ διατάσσομεν:

Καθορίζεται τὸ ὁρολόγιον καὶ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν διδασκτέων εἰς τὰς Σχολὰς Νηπιαγωγῶν μαθημάτων κατὰ ἔτη σπουδῶν, ὡς ἀκολουθεῖ:

Ἄρθρον 1.

Ὅραι διδασκαλίας
καθ' ἑβδομάδα
Α' ἔτος Β' ἔτος

Μαθήματα

1. Θρησκευτική, Ἐθνική, Κοινωνική καὶ Πολιτική ἀγωγή
2. Γενική Παιδαγωγική
3. Ἱστορία Προσχολικῆς ἀγωγῆς
4. Γενική Διδακτική
5. Εἰδικὴ Διδακτικὴ Νηπιαγωγείου
6. Ἀγωγή τῶν καθυστερημένων νηπίων
7. Γενική Ψυχολογία
8. Ψυχολογία νηπίου καὶ παιδὸς
9. Ψυχολογία Προσαρμογῆς
10. Ψυχοπαθολογία τοῦ παιδὸς
11. Ἀγωγή τοῦ λόγου, ἰδίᾳ δὲ ὁρθοφωνία
12. Οἰκιακὴ Οἰκονομία μετὰ στοιχείων οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς ἀγωγῆς
13. Σωματολογία τοῦ παιδὸς (ἰδίᾳ τῆς προσχολικῆς ἡλικίας) Ὑγιεινὴ (ἀτομικὴ καὶ κοινωνικὴ)
14. Βρεφοκομία — Σχολικὴ Ὑγιεινὴ — Στοιχεῖα λοιμωδῶν νόσων πρῶτης παιδικῆς ἡλικίας — Πρώται ἐοήθειαι
15. Σωματικὴ ἀγωγή — Γυμναστικὴ ἀγωγή νηπίων (ρυθμικὴ ἀγωγή, παιδιὰ, ψυχαγωγία νηπίων)

1	1
2	—
2	—
2	—
1	3
—	1
2	—
3	—
—	2
—	2
2	2
3	3
3	—
—	3
3	3

16. Τεχνικὰ (σχέδιον, χειροτεχνία, κατασκευὴ ἐποπτικῶν μέσων Νηπιαγωγείου)	3	3
17. Μουσικὴ (θεωρία, σολφέζ, παιδικὰ ἄσματα, ἐνόργανος)	3	3
18. Βιολογία — Στοιχεῖα Γεωπονίας — Κηπουρικὴ	1	1
19. Πρακτικαὶ ἀσκήσεις διδασκαλίας κατὰ πρόγραμμα ὁρίζομενον ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ		

Σύνολον ὥρων 31 27

Συνιστᾶται ἡ διάθεσις ἐνὸς ἀπογεύματος, καθ' ἑβδομάδα δι' ἕκαστον ἔτος σπουδῶν, δι' ἐπὶ πλέον δοκιμὰς τῆς χορωδίας, ἡ ἐπισκέψεις εἰς βιοτεχνικὰς, βιομηχανικὰς καὶ γεωργοκτηνοτροφικὰς ἐγκαταστάσεις τῆς περιοχῆς τῆς Σχολῆς Νηπιαγωγῶν ἡ ὀργανωμένην ψυχαγωγίαν ἡ συμμετοχὴν εἰς φιλανθρωπικὰ καὶ κοινωνικὰ ἔργα, ἀναλόγως τῶν διαφερόντων τῶν σπουδαστριῶν καὶ κατὰ πρόγραμμα καθοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 2.

Ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα.

Διδασκόμενα μαθήματα. Σκοπὸς διδασκαλίας τούτων.

Διδακτέα ὕλη.

Α' ἔτος.

1. Θρησκευτική, ἔθνική, κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀγωγή. (Ὅραι διδακτικαὶ 26).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τούτου σκοπὸν ἔχει τὴν πλήρη ἐδραίωσιν τοῦ Θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἔθνικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ φρονήματος τῶν σπουδαστριῶν, ὡς φορέων τῶν πολιτιστικῶν τούτων ἀξιών καὶ ἰδεωδῶν.

Διδακτέα ὕλη:

α) Διὰ τὴν Θρησκευτικὴν ἀγωγήν. Ἔννοια τῆς Θρησκείας. Θρησκευτικὴ πίστις καὶ Θρησκευτικὴ ἀγωγή. Ἡ ἐπίστήμη τῆς Θρησκευτικολογίας. Ὁ Χριστιανισμὸς ὑπὸ τὴν ὁρθόδοξον μορφήν αὐτοῦ ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν λοιπῶν θρησκειῶν. Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ πίστις καὶ θρησκευτικὴ ἀγωγή τῶν Ἑλληνοπαίδων.

β) Διὰ τὴν ἔθνικήν, κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἀγωγήν: Τὸ ἄτομον, ἡ κοινωνία καὶ ἡ Πολιτεία. Ἀτομικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀτομον καὶ κοινωνικὰ ὄμματα. Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ ἀτόμου ἐναντι τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι τοῦ κοινωνικῶς καὶ πολιτικῶς ὁρῶντος ἀνθρώπου. Αἱ ἔννοιαι «λαὸς», «ἔθνος», «πατρίς»,

«κράτος». Σκοποί και λειτουργίαι (ἐξουσίαι) τοῦ Κράτους. Θεωρίαι περὶ τῶν λειτουργιῶν τούτων. Κράτος καὶ πολίτης. Κράτος καὶ διαίκτης. Πολιτικά καὶ κοινωνικά συστήματα: Ἀναρχισμός, Σοσιαλισμός, Κομμουνισμός, Φασισμός. Σύντομος ἀνάπτυξις καὶ κριτικὴ ἐκάστου τούτων.

2. Γενικὴ Παιδαγωγικὴ.

(Ὁραὶ διδακτικαὶ 50).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Διὰ τοῦ ἐν λόγῳ μαθήματος σκοπεῖται ἡ εἰσαγωγή τῶν σπουδαστριῶν εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν ἔρευναν καὶ μελέτην τῶν πρὸς ταύτην σχετιζομένων προβλημάτων, ἰδίᾳ δὲ τῶν τοιούτων τῆς προσχολικῆς ἀγωγῆς.

Διδακτέα ὕλη:

1. Ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη. Ἐννοία, σκοπός, περιεχόμενον, σχέσεις αὐτῆς πρὸς ἄλλας ἐπιστήμας, μεθοδολογία ἐρεύνης τῆς.

2. Ἡ ἀγωγή. Ἐννοία, σκοπός, παράγοντες, μέσα αὐτῆς.

3. Ὁ παιδαγωγὸς καὶ ὁ παιδευόμενος.

4. Βαθμίδες ἀγωγῆς. Ἡ προσχολικὴ ἀγωγή. Ἐννοία, σκοπός, σημασία καὶ μέσα ταύτης. Ἰδρύματά τῆς, ἰδίᾳ δὲ ὁ θεσμός τοῦ Νηπιαγωγείου.

5. Εἰδικὸι σκοποὶ τῆς προσχολικῆς ἀγωγῆς:

α) Σωματικὴ ἀγωγή νηπίων. Μέσα: Ὑγιεινὸν περιβάλλον, κίνησις, παίρνιον, ἀσκήσις.

β) Διανοητικὴ ἀγωγή τούτων. Ἀγωγή αἰσθήσεων, δεξιότητων, ἐκφράσεως, καλαιοδητικὴ ἀγωγή νηπίων.

γ) Θρησκευτικὴ ἀγωγή νηπίων.

δ) Ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀγωγή νηπίων (ἔξις — ἀσκήσις — καλλιέργεια ἀρετῶν).

6. Ὁργάνωσις τῆς ὅλης ἐργασίας καὶ ζωῆς εἰς τὰ ἱδρύματα προσχολικῆς ἀγωγῆς. Ὁδηγητικὴ. Ἐργασία καὶ παιδιὰ. Ἐλευθερία καὶ πειθαρχία. Καλλιέργεια ἀρετῶν. Μέσα ἀποβολῆς ἐλαττωμάτων: Παράδειγμα — ὑποβολή — προσταγή — ἀσκήσις — ἐδισμός — ποινὰ — ἀμοιβή.

7. Ἡ Νηπιαγωγὸς. Κλήσις — μόρφωσις — εἰδικὴ κατάρτισις.

8. Μελέτη νηπίου. Συλλογὴ στοιχείων. Τήρησις ἀτομικοῦ Δελτίου καὶ ἀτομικοῦ φακέλλου. Συνεργασία Νηπιαγωγείου καὶ οἰκογενείας.

3. Ἱστορία προσχολικῆς ἀγωγῆς.

(Ὁραὶ διδακτικαὶ 50).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος. Τὸ μάθημα τοῦτο ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν μελέτην τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τοῦ θεσμοῦ τῆς προσχολικῆς ἀγωγῆς, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, προκειμένου αἱ σπουδαστρίαι νὰ γνωρίσουν τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐνεφανίσθησαν αἱ περὶ ταύτης ἰδέαι καὶ τὸν τρόπον θεσπίσεως καὶ ὁργανώσεως τῶν ἰδρυμάτων αὐτῆς.

Διδακτέα ὕλη:

Αἱ ἰδέαι περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν τῆς προσχολικῆς ἡλικίας εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα (Σπάρτην — Ἀθήνας). Ὁ Πλάτων. Θεμελιωτὴς τῆς ἰδέας τῆς καθ' ὁμάδας ἀγωγῆς τῶν παιδῶν τῆς προσχολικῆς ἡλικίας. Ἀριστοτέλης. Γνώμη τοῦ περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν 7 ἐτῶν. Ἑλληνιστικοὶ χρόνοι. Ρωμαϊκὴ ἐποχὴ (ἰδέαι τοῦ Κοϊντιλιανοῦ καὶ τοῦ Πλουτάρχου περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν τῆς προσχολικῆς ἡλικίας).

Βυζαντινὴ ἐποχὴ. Μεσαίων. Ἀναγέννησις.

Νεώτεροι χρόνοι. Οἱ πρόδρομοι τῆς ὁργανώσεως τῆς προσχολικῆς ἀγωγῆς: Κομένιος. Ρουσσώ. Πесталоτσί. Ἰδέαι τῶν, περὶ τῆς προσχολικῆς ἀγωγῆς. Ἀνυπαρξία ὁργανωμένης προσχολικῆς ἀγωγῆς μέχρι τοῦ 19ου αἰῶνος.

Ὁ FROEBEL, δημιουργὸς τοῦ Νηπιαγωγείου. Ἡ μέθοδος AGAZZI. Ἡ M. MONTESSORI. Ὁ DECROLY. Ὁ ED. CLAPAREDE. Σύστημα αὐτῶν ἀφορῶντα εἰς τὴν προσχολικὴν ἀγωγήν.

Ἡ ὁργάνωσις τῆς προσχολικῆς ἀγωγῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αἰκτατερίνη Λατκαρίδου. Ἡ προσχολικὴ ἀγωγή εἰς ἄλλας χώ-

ρας. Παγκόσμιος Ὁργάνωσις Προσχολικῆς Ἀγωγῆς. (ORGANISATION MONDIALE DE L' EDUCATION PRESCOLAIRE O.M.E.P.).

4. Γενικὴ Διδακτικὴ.

(Ὁραὶ διδακτικαὶ 50).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Διὰ τοῦ μαθήματος τῆς Γενικῆς Διδακτικῆς σκοπεῖται ἡ κατάρτισις τῶν σπουδαστριῶν ἐπὶ θεμάτων τῆς Διδακτικῆς γενικῶς καὶ εἰδικώτερον ἐπὶ θεμάτων ἀπασχολήσεως τῶν νηπίων ἐντὸς τῶν Νηπιαγωγείων, ἐπὶ τῶν χρησιμοποιουμένων μεθόδων καὶ μέσων τῆς ἀγωγῆς, ὡς καὶ τῆς καθόλου ὁργανώσεως τῆς ἐργασίας καὶ ζωῆς ἐντὸς τῶν ἰδρυμάτων τούτων.

Διδακτέα ὕλη.

Ἐννοία τῆς Γενικῆς Διδακτικῆς. Γενικὴ καὶ Εἰδικὴ Διδακτικὴ. Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας γενικῶς. Διδασκαλία καὶ μάθησις. Ὅρισμός μαθήσεως. Στοιχεῖα, συνθήκαι καὶ κίνητρα ταύτης. Ἡ μάθησις εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον. Τὸ διαφέρειν ὡς κίνητρον μαθήσεως. Τὰ κέντρα διαφέροντος εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον.

Σκοπὸς τῶν ἀπασχολήσεων καὶ τῆς μαθήσεως εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον (ὅχι τόσον ἡ μετάδοσις γνώσεων, ὅσον ἡ ἀρύπνισις, ἡ κινητοποίησις καὶ ἡ κατεύθυνσις τῆς αὐτορρυθμιζόμενης τοῦ παιδιοῦ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ περιβάλλον τοῦ καὶ νὰ ἀφομοιώσῃ τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ).

Ἐκλογὴ τῶν ἀπασχολήσεων τῶν νηπίων. Ἰσχύουσαι ἀρχαί. Παιδοκεντρικὴ — Πατριδογνωστικὴ — Ἠθικο-θρησκευτικὴ. Διάταξις τῶν ἐργασιῶν καὶ ἀπασχολήσεων τοῦ νηπίου.

Ἀρχαί: Συσχετισμοῦ — Συγγενείας — Συγκεντρώσεως. Ἑνιαία Συγκεντρωτικὴ διδασκαλία. Ἐφαρμογὴ τῆς κατ' ἀποκλειστικότητα εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ Νηπιαγωγείου. Ἐπιδιωκόμενοι ὑπ' αὐτοῦ σκοποί. Τὸ ἡμερήσιον πρόγραμμα τοῦ Νηπιαγωγείου. Διάρκεια τούτου. Τὰ περὶ κοπώσεως τῶν νηπίων. Μέσα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς (ποσότητος καὶ ποιότητος) ἐργου, ἐλαστικότητος, ἐναλλαγῆς, ὁργανωμένη ἐλευθερία, χαρὰ κατὰ τὴν ἐργασίαν).

Ἡ μέθοδος ἀπασχολήσεως καὶ μαθήσεως εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον. Παράγοντες ταύτης: Ἀνθρώπινοι (νήπιον, νηπιαγωγός, τὸ δημιουργούμενον παιδαγωγικὸν περιβάλλον) καὶ ὕλικοι (διδακτήριον, μέσα, ὅργανα).

Μορφαὶ παροχῆς τοῦ νέου καὶ μορφαὶ μαθήσεως ἐν τῷ Νηπιαγωγείῳ: Μονολογικὴ, Διαλογικὴ, Ἐξατομικευμένη, Ὁμαδική.

Ἀκολουθητέα πορεία κατὰ τὴν μάθησιν εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον. Φυσικὴ πορεία μαθήσεως: Παρατήρησις — πρὸς κτήσις — ἐπεξεργασία τοῦ πρὸς μάθησιν ἀντικειμένου — χρησιμοποίησις καὶ ἐφαρμογὴ.

Ἀρχαὶ τοῦ νέου σχολείου ἔχουσαι κατ' ἐξοχὴν ἐφαρμογὴν εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον: Ἐποπτεία — Αὐτενέργεια — Κίνησις — Ἐργασία καὶ Δημιουργία (κατασκευαί).

Αἱ ἐγκαταστάσεις καὶ ὁ ἐξοπλισμός τοῦ Νηπιαγωγείου (κτίριον, αἶθουσαι, ἐπίπλωσις, διευθέτησις αὐτῶν, προσύλιον, σχολικὸς κήπος καὶ ζωοτεχνικαὶ ἐγκαταστάσεις).

Ὀπτικο-ακουστικὰ μέσα χρησιμοποιούμενα εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον. Εἶδη τούτων. Παιδαγωγικὸν ὕλικον πρὸς ἀσκήσιν καὶ δραστηριοποιήσιν τῶν νηπίων: Ὑλικὸν FROEBEL. MONTESSORI τῆς MAISON DES PETITS τῆς Γενεύης (AUDEMARS — LAFENDEL) κ.ἄ. χρήσις ἐκάστου τούτων.

Ὁργάνωσις καὶ λειτουργία τοῦ Νηπιαγωγείου. Σχολικὴ ζωὴ ἐντὸς αὐτοῦ (ἐκθέσεις χειροτεχνημάτων, ἐορταί, κουκλοθέατρον, δραματοποιήσεις).

5. Εἰδικὴ Διδακτικὴ Νηπιαγωγείου.

(Ὁραὶ διδακτικαὶ 26).

Ἡ Εἰδικὴ Διδακτικὴ τοῦ Νηπιαγωγείου διαφέρει ἐκείνης τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, καθ' ὅτι εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον τὰ νήπια ἐργάζονται καὶ ἀπασχολοῦνται μᾶλλον ἢ διδάσκονται μαθήματα συστηματικῶς. Διὰ τοῦτο αἱ σπουδαστρίαι πρέπει νὰ ἀσκηθῶν, ὥστε νὰ κατευθύνουν ὀρθῶς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν δραστηριότητα τῶν νηπίων, νὰ ἀσχοῦν καταλλήλως τὰς αἰσθήσεις τῶν, νὰ φέρουν αὐτὰ εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς τὸ

περιβάλλον των, διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου νὰ ἀποκοτῶν ταῦτα ἐμπειρίας, νὰ ἀναπτύσσων δεξιότητας καὶ νὰ μορφοῦν καλὰς ἐξέσεις.

Εἰς τὰ Νηπιαγωγεῖα ἐφαρμόζεται κατ' ἀποκλειστικότητα, ὡς σύστημα ἐκλογῆς καὶ διατάξεως τῆς ὕλης καὶ ὡς μέθοδος παροχῆς τοῦ νέου ἢ «Ἐνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδακτική» εἰς ὅλον τῆς τὸ εὖρος.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Σκοπὸς τῆς Εἰδικῆς Διδακτικῆς εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν σπουδαστριῶν κατανόησις τῆς συμβολῆς ἐκάστης τῶν ἐν τῷ Νηπιαγωγείῳ πραγματοποιουμένων ἀπασχολήσεων, δραστηριοτήτων καὶ ἀσκήσεων πρὸς πραγματώσιν τοῦ γενικοῦ σκοποῦ τῆς προσχολικῆς ἀγωγῆς, ὡς καὶ ἡ ἐκ μέρους τῶν ἀποκτῆσις τῆς ἱκανότητος πρὸς ἐπιτυχὴ διεξαγωγὴν ἐκάστης τῶν ἐν λόγῳ δραστηριοτήτων, ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνωνται οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐπιδιωκόμενοι εἰδικοί σκοποί.

Διδακτέα ὕλη.

Ἐκ τῶν ἐντὸς τοῦ Νηπιαγωγείου ἐνασχολήσεων καὶ δραστηριοτήτων τῶν νηπίων:

Μῦθους τῶν σπουδαστριῶν ἐπὶ τοῦ τρόπου ἀπασχολήσεως τῶν νηπίων εἰς πάσας τὰς περιοχὰς τὰς ἀναφερομένας εἰδικώτερον ἐν τῷ Ἀναλυτικῷ Προγράμματι τῆς Εἰδικῆς Διδακτικῆς τοῦ Β' ἔτους σπουδῶν.

Ἰδιαιτέρα ἔμφασις, δέον νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν αἰσθήσεων, τὴν ἀγωγὴν τῆς γλωσσικῆς ἐκφράσεως καὶ τὴν ἡθικο-δραστηρικτὴν ἀγωγὴν τῶν νηπίων.

6. Γενικὴ Ψυχολογία.

(Ὁραὶ διδακτικαὶ 50).

Σκοπὸς: Διὰ τοῦ μαθήματος τούτου ἐπιδιώκεται ἡ ἐνημέρωσις τῶν σπουδαστριῶν ἐπὶ τῶν κυριωτέρων πορισμάτων τῆς συγχρόνου Ψυχολογίας, ὡς ἐπιστήμης, ἥτις ἔχει ἀντικείμενον ἐρεύνης τὴν ἀνθρωπίνην συμπεριφορὰν καὶ ὡς ἐπιστήμης ἐφαρμοσμένης ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐν προκειμένῳ δὲ τῆς προσχολικῆς ἀγωγῆς.

Διδακτέα ὕλη:

Ἔννοιαι καὶ περιεχόμενον τῆς Ψυχολογίας. Ἱστορία. Σχέσεις Ψυχολογίας καὶ Παιδαγωγικῆς. Μέθοδοι ἐρεύνης. Τὰ κυριώτερα πορίσματα τῆς συγχρόνου Ψυχολογίας περὶ τοῦ ψυχικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ἐνίκιον τούτου. Αἰσθησις καὶ ἀντίληψις, προσοχή, φαντασία, μνήμη καὶ λήθη, νοημοσύνη, γλῶσσα, θυμικαὶ καταστάσεις (συναίσθημα), κίνητρα ἐνεργειῶν καὶ πράξεων (βούλησις). Ἐπίπεδον τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν τούτων κατὰ τὴν νηπιακὴν καὶ γενικώτερον τὴν προσχολικὴν ἡλικίαν. Συνθετικὴ θεώρησις τοῦ ψυχικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου.

7. Ψυχολογία νηπίων καὶ παιδός.

(Ὁραὶ διδακτικαὶ 75).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τούτου ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν σπουδαστριῶν γνῶσιν τοῦ προοδευτικῶς διαμορφουμένου ψυχικοῦ βίου τοῦ νηπίου καὶ τοῦ παιδός. Εἰδικώτερον, διὰ τοῦ μαθήματος ἐπιδιώκεται ἡ βαθύτερα κατανόησις τῶν ἀναγκῶν, τῶν τάσεων, τῶν δυνατοτήτων τῆς νηπιακῆς καὶ παιδικῆς ἡλικίας, ὥστε αἱ μέλουσαι νηπιαγωγοὶ νὰ δύνανται νὰ κατανοήσουν καὶ αἰτιολογήσουν τὰς ἐκάστοτε ἀντιδράσεις καὶ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ὑπ' αὐτῶν διαπαιδαγγομένων νηπίων.

Διδακτέα ὕλη:

1. Περιεχόμενον τοῦ μαθήματος. Ἔννοιαι ἡλικιῶν καὶ σταδίων. Μέθοδοι ἐρεύνης τοῦ ψυχικοῦ βίου τοῦ νηπίου καὶ τοῦ παιδός. Παράγοντες τῆς ψυχικῆς ἀναπτύξεως (ψυχογενέσεως).

2. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐπὶ μέρους ψυχικῶν λειτουργιῶν κατὰ τὴν βρεφικὴν, τὴν νηπιακὴν καὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

α) Αἰσθησιοκινητικὴ ἀνάπτυξις καὶ προοδευτικὴ ὁργάνωσις τῆς ἀντιληπτικῆς ἱκανότητος τοῦ νηπίου καὶ τοῦ παιδός.

β) Ἀνάπτυξις τῆς προσοχῆς καὶ τῆς ἱκανότητος αὐτῶν πρὸς παρατήρησιν.

Γ) Ἰδιότητες τῆς προσοχῆς καὶ τῆς παρατηρήσεως κατὰ τὰς ἐν λόγῳ ἡλικίας.

γ) Συναισθηματικὴ ἀνάπτυξις τοῦ νηπίου καὶ τοῦ παιδός.

δ) Γλωσσικὴ ἀνάπτυξις αὐτῶν.

ε) Ἡ ἀνάπτυξις τῆς μνήμης τῶν.

στ) Ἡ ἀνάπτυξις τῆς φαντασίας τῶν.

ζ) Ἡ ἀνάπτυξις τῶν διαφερόντων τῶν.

η) Ἡ ἀνάπτυξις τῆς νοημοσύνης τῶν.

θ) Ἡ ἀνάπτυξις τῆς κοινωνικότητος αὐτῶν.

ι) Ἡ βουλητικὴ καὶ ἡθικὴ ἀνάπτυξις τῶν.

3. Συνθετικὴ θεώρησις τοῦ ψυχικοῦ βίου τοῦ βρέφους, νηπίου καὶ παιδός.

Γενικὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα καὶ ψυχολογικὴ ἐρμηνεία ἐκάστης τῶν ἀνωτέρω ἡλικιῶν.

8. Ἀγωγή τοῦ λόγου ἰδίᾳ δὲ ὀρθοφωνία.

(Ὁραὶ διδακτικαὶ 50).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Διὰ τοῦ μαθήματος τούτου σκοπεῖται ἡ ἐνημέρωσις τῶν σπουδαστριῶν ἐπὶ τῶν κανόνων καὶ τοῦ τρόπου τῆς καλῆς ἀρθρώσεως καὶ ὀρθοφωνίας, προκειμένου νὰ καλλιεργήσουν αἱ ἰδίαι τὸν προφορικὸν λόγον αὐτῶν καὶ νὰ γνωρίσουν τὰς περιπτώσεις δυσκολιῶν ἐκφράσεως, αἵτινες παρουσιάζονται εἰς τὰ νήπια. Ἐπὶ δὲ νὰ γνωρίσουν τὰ γενεσιουργὰ αἰτία τῶν δυσκολιῶν τούτων, ὡς καὶ τὰ μέσα ἐπανορθώσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἀντιμετωπίζουν ἀποτελεσματικῶς τὰς παρουσιαζομένας ἀνωμαλίας ἐκφράσεως καὶ νὰ προβαίνουν εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἀποκατάστασιν τῆς γλωσσικῆς ἐκφράσεως τῶν μαθητῶν τῶν καὶ εἰς τὴν καθόλου ἀγωγὴν τοῦ λόγου αὐτῶν. Ἐπὶ τούτοις ἐπιδιώκεται ἡ σπουδὴ θεμάτων σχετιζομένων μετὰ τὴν παιδικὴν λογοτεχνίαν.

Διδακτέα ὕλη:

Α) Γενικά: Ὁ λόγος. Ἔννοια καὶ εἶδος αὐτοῦ (γραπτὸς καὶ προφορικὸς). Σκοπὸς καὶ σημασία τῆς ἀγωγῆς τοῦ λόγου. Ὁ προφορικὸς λόγος ὡς μέσον ἐκφράσεως, ἐπικοινωνίας καὶ ἀγωγῆς. Ἡ σπουδαιότης τοῦ λόγου διὰ τὴν κοινωνικὴν προβολὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀξιολόγησιν τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ εἰς τὴν ζωὴν. Ἡ ὁμιλία, ἡ ἀνάγνωσις, ἡ ἀπαγγελία. Ἡ ἀνάγκη ἰδιαιτέρως γλωσσικῆς καλλιεργείας τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ.

Β) Εἰδικά: Παράγοντες ἐπιδρώντες θετικῶς ἢ ἀρνητικῶς ἐπὶ τῆς καλῆς ἀρθρώσεως καὶ ὀρθοφωνίας. Κατάλληλος ἀντιμετώπισις τούτων ὑπὸ τῆς ἀγωγῆς.

1. Δυσκολία: γλωσσικῆς ἐκφράσεως εἰς τὰ νήπια καὶ τὰ παιδιά.

α) Φυσιολογικὰ αἰτία τῶν τοιούτων καταστάσεων:

Στοιχεῖα φυσιολογίας τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς φωνῆς. Συνήθειαι μορφῇ διαταραχῶν τῆς φωνῆς κατὰ τὴν νηπιακὴν καὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν (ψευδοβόας, τραυλισμός, βαταρισμός, βραδυγλωσσία καὶ παιδαγωγικὴ ἀντιμετώπισις τῶν).

Στοιχεῖα φυσιολογίας τῆς γλώσσης. Ἑγκεφαλικά καὶ περιφερειακὰ γλωσσικὰ σύστημα. Διαταραχαὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου (δυσλεξία, δυσφθρία, δυσφασία, δυσκλίαι ἢ ἀναρθρία, ἀφασία, ἀλαλία).

β) Συναισθηματικὰ καὶ γενικῶς ψυχολογικὰ αἰτία αὐτῶν.

2. Ὁρθοφωνικὰ καὶ λοιπὰ γλωσσικὰ ἀσκήσεις. Ὁρθὴ θέσις τῶν χειλέων καὶ τῆς γλώσσης.

3. Περὶ τοῦ τρόπου προσφοράς τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς γλώσσης. Περὶ τῆς λειτουργίας τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς χρήσεως τῶν γλωσσικῶν ὀργάνων. Περὶ ἀρθρώσεως τῶν φωνηέντων, συμφώνων καὶ φθογγικῶν συμπλεγμάτων. Σύγκρισις τοῦ τρόπου προσφοράς τῶν ὁρίμων καὶ τῶν νηπίων.

4. Σύντομος διαπραγματεύσις τῶν βατικῶν σταδίων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας. Ἰδιαιτέρως ἔμφασις εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παιδικῆς λογοτεχνίας. Ὑποδειγματικὴ παρουσίασις ἐκλεκτῶν κειμένων τῆς παιδικῆς λογοτεχνίας.

5. Ἡ ἐξέλιξις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, με ἰδιαιτέραν ἔμφασιν εἰς τὴν φιλολογικὴν ἀνάπτυξιν καὶ προσφορὰν τῶν φωνηέντων, συμφώνων, φθογγῶν, φθογγικῶν συμπλεγμάτων κλπ.

9. Οικιακή Οικονομία μετὰ στοιχείων οίκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς ἀγωγῆς.

(Ὁραι διδακτικά 75).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Σκοπὸς τούτου εἶναι ἡ παροχὴ εἰς τὰς σπουδαστρίδας γνώσεων ἐπὶ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας (διατροφῆς, διαιτητικῆς, ἐνδυμασίας, κατοικίας), ὡς καὶ τῆς οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς, αἵτινες δὲ ὑποβοηθήσουν αὐτὰς εἰς τὴν καλυτέραν ἀκτῆσιν τοῦ ἔργου τῶν. Ἐπὶ δὲ ἡ θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ κατάρτισις τῶν καὶ ἐπὶ ἄλλων εἰδικωτέρων θεμάτων. ἀφορώντων εἰς τὸν οἶκον καὶ προσιδιχνόντων εἰς τὴν φύσιν τῆς γυναικός.

Διδακτέα ὕλη:

Ἐκ τῆς Οἰκιακῆς Οἰκονομίας: Α' Θεωρία (Ὁραι 50).

α) Διατροφή καὶ Διαιτητικὴ. Ἐννοία καὶ ὁρισμὸς τῆς διατροφῆς. Σχέσις τροφῆς καὶ υγείας. Φυσιολογία τῆς θρέψεως (πέψις, ἀφομίωσις τροφῶν, μεταβολισμός). Θεραπευτικαὶ οὐσίαι. Ὁμάδες τροφῶν. Συντήρησις καὶ διατήρησις αὐτῶν. Διατροφή τῶν ἀτόμων κατὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας τῶν. Διατροφή ἐγκύου, βρέφους, νηπίου καὶ παιδός. Ἐκλογὴ τροφῶν. Παιδικαὶ τροφαί. Δίαιτα — διαιτολογία. Δίαιτα εἰδικῶν περιπτώσεων (ἀσθενειῶν, ἀδενοπαθείας). Ὑποσιτισμός — ὑπερσιτισμός. Ὑγιεινὴ παρασκευὴ γευμάτων. Γεύματα εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον ἢ τὸν Παιδικὸν Σταθμόν.

β) Ἐνδυμασία: Ἐνδυμασία — ἐξέλιξις ταύτης. Σύγχρονος ἐνδυμασία. Ὑφαντικαὶ ὕλοι. Ὑφάσματα καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Εἶδη καὶ ἐκλογὴ ἐνδυμασίας. Αἰσθητικὴ αὐτῆς. Ὑγιεινὴ — καθαρισμός — συντήρησις. Πατρόν. Παιδικαὶ ἐνδυμασίαι. Ἐνδυματὰ διὰ θρέφῃ καὶ νήπια. Πατρόν.

γ) Πρακτικά: (Ὁραι 25). Ἀσκήσις τῶν σπουδαστριῶν εἰς τὴν γυναικειάν χειροτεχνίαν, τὴν ραπτικήν, τὴν μαγειρικήν, τὴν ζαχαροπλαστικήν, τὴν παρουσίαν καὶ σερβίρισμα γευμάτων, τείου, δεξιῶσεων, τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν οἰκιακὴν λογιστικήν. Συνταγαὶ φαγητῶν καὶ γλυκισμάτων — ἐκτέλεσις τούτων. Διαιτολόγιον καὶ παρασκευὴ γευμάτων νηπιακῆς ἡλικίας. Τρόπος παραθέσεως γευμάτων εἰς νήπια.

10. Σωματολογία καὶ Ὑγιεινὴ τοῦ παιδός.

(Ὁραι διδακτικά 40).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος εἶναι ἡ ἀπόκτησις ὑπὸ τῶν σπουδαστριῶν γνώσεων ἐπὶ τῆς σωματικῆς ἐξελίξεως τοῦ παιδός κατὰ τὴν βρεφικὴν καὶ νηπιακὴν ἡλικίαν, τῆς ὁργανικῆς καὶ φυσιολογικῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐν λόγῳ περιόδους καὶ τῶν μέτρων ὑγιεινῆς τὰ ὁποῖα δεόν νὰ λαμβάνωνται τότε, ὥστε νὰ μὴ παραβλάπτεται ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ.

Διδακτέα ὕλη:

Ἐκ τῆς Σωματολογίας καὶ Ὑγιεινῆς: Στοιχειώδης γνώσις τοῦ ὁργανισμοῦ τοῦ παιδός καὶ τῶν λειτουργιῶν αὐτοῦ. Παράγοντες τῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδός (κληρονομικότης — περιβάλλον). Ἀνάπτυξις τοῦ σώματος καὶ τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν αὐτοῦ. Χρονικαὶ περίοδοι σωματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδός. Διαφοροποιήσις τῶν σωματικῶν ἀναλογιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναπτύξεως. Αἱ ἔσω ἐκκρίσεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἡ φυσικὴ ἀκτῆσις καὶ ἐκγύμνασις τοῦ σώματος τοῦ παιδός καὶ διὰ τοῦ νηπίου. Ὑγιεινοὶ ὅροι σωματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδός. Σωματομετρήσεις — Ὁργάνωσις αὐτῶν. Τὸ φυσιολογικὸν ὑπόδαρον τοῦ ψυχικοῦ βίου.

Κατὰ τὸ δευτέρον ἐξάμηνον θέον ὅπως διατίθεται μία ὥρα καθ' ἑβδομάδα πρὸς πραγματοποιήσιν ὑπὸ τῶν σπουδαστριῶν σωματομετρήσεων νηπίων.

11. Ὑγιεινὴ.

(Ἀτομικὴ, κοινωνικὴ).

(Ὁραι διδακτικά 35).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Διὰ τοῦ ἐν λόγῳ μαθήματος σκοπεῖται ἡ ἐνημέρωσις τῶν σπουδαστριῶν ἐπὶ θεμάτων ἀτομικῆς ὑγιεινῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ παιδός, ὡς καὶ ἐπὶ θεμάτων ὑγιεινῆς τοῦ περιβάλλοντος (φυσικοῦ, οἰκογενειακοῦ, κοινωνικοῦ, σχολικοῦ) εἰς τὸ ὁποῖον διακρίνεται οὗτοι, ὥστε νὰ

δύνανται νὰ λαμβάνουν εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰ κατάλληλα μέτρα ἢ νὰ παρέχουν τὰς συμβουλὰς τῶν πρὸς διαφύλαξιν τῆς υγείας τῶν μαθητῶν τῶν.

Διδακτέα ὕλη:

Ὁρισμὸς καὶ σημασία τῆς υγείας καὶ τῆς ὑγιεινῆς (ἀτομικῆς, κοινωνικῆς, σχολικῆς).

α) Ἀτομικὴ ὑγιεινὴ:

1. Βιοτικαὶ ἀνάγκαι καὶ υγεία. Ὑγιεινὴ διαβίωσις τοῦ ἀνθρώπου. Ὁροι πρὸς διατήρησιν τῆς υγείας αὐτοῦ.

2. Κληρονομικότης καὶ περιβάλλον ὡς παράγοντες ἀτομικῆς υγείας — Ἐπιδράσεις αὐτῶν. Κληρονομικότης καὶ ἐπίκτητοι ιδιότητες. Φυσικὸν περιβάλλον καὶ υγεία. Ἐπιδράσεις αὐτοῦ. Ἀτμοσφαιρικός ἀήρ, κλίμα (θερμοκρασία, ὑγρασία, ρῶς). ὕδωρ — ὑγιεινὴ σύστασις αὐτοῦ, ἔδαφος καὶ σχέσις τῶν πρὸς τὴν ἀτομικὴν υγείαν.

β) Κοινωνικὴ ὑγιεινὴ:

1. Ἡ καθαριότης τοῦ περιβάλλοντος (οἰκῶν, χωρίων, πόλεων) ὡς παράγων ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς υγείας. Ἀποχετεύσεις, καθαριότης κοινοχρήστων χώρων, ἀπολυμάνσεις.

2. Κοινωνικὰ νοσήματα καὶ προφυλάξεις. Ὑγιεινὰ μέτρα πρὸς περιορισμόν, ἀποφυγὴν ἢ καταπόλεμσιν αὐτῶν.

12. Τεχνικά.

(Ὁραι διδακτικά 75).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Ἡ διδασκαλία τῶν Τεχνικῶν μαθημάτων εἰς τὰς σπουδαστρίδας σκοπὸν ἔχει, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν καλλιέργειαν τῶν καλλιτεχνικῶν δεξιότητων αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀκτῆσιν τῶν εἰς τὴν κατασκευὴν χειροτεχνικῶν καὶ λοιπῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς τὴν καθόλου ἀγωγὴν τῶν νηπίων καὶ τὴν ὁργάνωσιν τοῦ ὅλου περιβάλλοντος ἐντὸς τῶν Νηπιαγωγείων.

Διδακτέα ὕλη:

α) Θεωρητικῶς: Σύντομος εἰσαγωγή εἰς τὴν τέχνην καὶ τὴν καλλιτεχνίαν. Ἱστορία κλάδοι. Γνωρίσματα τῆς παιδικῆς καλλιτεχνίας.

β) Πρακτικῶς: 1) Ἱχνογραφία: Ἱχνογράφεισι φυσικῶν ἀντικειμένων καὶ σχημάτων μὲ μολύβι ἢ κάρβουνον. Προοπτικὴ. Ἱχνογράφεισι σώματος καὶ προσώπου, οἰκῶν, δένδρων, ἀνθέων, ζώων, πρὸς ἐποπτικὴν παράστασιν σκηνῶν εἰλημμένων ἐκ μύθων, μικρῶν ἱστοριῶν καὶ ἀφηγημάτων.

2) Ζωγραφικὴ: Ζωγραφικὴ ἐξ ἀντιγραφῆς ἢ μεγεθύνσεως σχεδίου ἢ ζωγραφικῆ ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἢ ἀπὸ μνήμης. Χρησιμοποίησις χρωμάτων. Ἀνάμιξις χρωμάτων.

3) Διακοσμητικὴ: Σχεδίασις σχεδίων, ἀρχαϊκῶν ἢ λαϊκῆς τέχνης. Συνδυασμός χρωμάτων καὶ σχημάτων. Σύνθεσις διακοσμητικῶν σχεδίων.

4) Χειροτεχνία: Κατασκευὴ ἀντικειμένων ἐξ ὕλικῶν εὐτελοῦς ἀξίας (ψηφιδωτὰ μικρῶν λίθων ἢ σπόρων, ἀντικείμενα ἐκ χαρτονίου, φελου, σύρματος, κλωστῶν) κατασκευὴ ἐπιπλῶν, σκευῶν, ἀνθέων, οἰκῶν, δένδρων ἐξ ἀπλῶν ὕλικῶν. Βαφὴ ὕλικῶν. Χαρτοπλεκτικὴ — Χαρτοκολλητικὴ. Γυψοτεχνία.

13. Σωματικὴ ἀγωγή. Γυμναστικὴ ἀγωγή νηπίων.

(Ὁραι διδακτικά 75).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Διὰ τοῦ μαθήματος τούτου σκοπεῖται, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ διατήρησις καὶ προαγωγή τῆς σωματικῆς υγείας τῶν σπουδαστριῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ θεωρητικὴ κατάρτισις καὶ πρακτικὴ ἀκτῆσις αὐτῶν ἐπὶ τῆς Γυμναστικῆς ἀγωγῆς, τῆς ρυθμικῆς, τῶν παιδιῶν καὶ τῆς ψυχολογίας τῶν νηπίων, ὥστε νὰ δυνήθουν ἀργότερον νὰ ἐφαρμόσουν ταῦτα εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον.

3. Διδακτέα ὕλη:

α) Διὰ τὰς σπουδαστρίδας: Γυμναστικαὶ ἀσκήσεις καὶ γενικῶς σωματικὴ ἀγωγή αὐτῶν. Ἀθλητισμός. Ἐθνικοὶ χοροὶ. Ἱστορία τῆς Γυμναστικῆς καὶ κινησιολογίας (εἰς ἡμέρας κακοκαιρίας).

β) Διὰ νήπια: Γυμναστικὴ ἀγωγή νηπίων. Ἀσκήσεις προσοχῆς. Ἀσκήσεις ἀμέσου ἀντιδράσεως καὶ αὐτοκυριαρχίας. Ἀγωγή τῶν ὧτων καὶ προετοιμασία τοῦ νηπίου εἰς τὸν ρυ-

Φυὸν καὶ τὴν ρυθμικὴν κίνησιν. Ἀσκήσεις νηπίων ἐντὸς τῆς ὁμάδος—Πειθαρχία. Ἀσκήσεις νηπίων εἰς τὸ βᾶδισμα. Ρυθμικὴ νηπίων κατὰ τὰς μεθόδους JAUQUES DALCROZE καὶ K. ORFF. Ρυθμικὴ μουσικὴ εἰς χρόνον ὁλοκληροῦ, ἡμίσεος, τετάρτου καὶ ὀγδόου. Πρακτικὴ ἐφαρμογὴ ὁλοκληροῦ ἡμίσεος καὶ τετάρτου — Σχετικὰ παίγνια. Τὸ παιδί τρέχει (ὄγδοα). Ἀσκήσεις ἤχου (ταμπούρινο, ξυλάκι). Ἐναλλαλαγαὶ ρυθμῶν. Συνδυασμὸς ἤχων καὶ κινήσεων. Μιμικαὶ κινήσεις (συνδυασμὸς κινήσεως — λόγου). Σχετικὰ παίγνια. Αὐτοσχεδίασμα. Μικραὶ ἱστορίαι ἢ ποιήματα ἐν συνδυασμῷ πρὸς κινήσεις καὶ ἤχους.

14. Μουσικὴ.

(ᾠραι διδακτικαὶ 75).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος εἶναι ἡ θεωρητικὴ κατάρτισις καὶ ἡ πρακτικὴ ἀκρίσει τῶν σπουδαστῶν εἰς τὴν Μουσικὴν, ὥστε νὰ καταστήσῃ αὐτὰ ἱκανὰ εἰς τὴν μουσικὴν, γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν ἀπλῶν μελωδικῶν ἀσκήσεων καὶ παιδικῶν θεμάτων καταλλήλων νὰ διδασκῶν εἰς νήπια.

Διδακτέα ὕλη:

1. Θεωρία τῆς Μουσικῆς. Στοιχεῖα ἱστορίας τῆς Μουσικῆς. Περί κλιμάκων. Διαστήματα. Ἀνάγνωσις μουσικῶν ἀσκήσεων. Ἀσκήσεις ρυθμικαὶ καὶ μελωδικαί.

2. Ἀσματα κατάλληλα διὰ τὰ τινικὰ ὅρια τῆς φωνῆς τῶν νηπίων, ἀναφερόμενα εἰς πρόσωπα, ἀνθρωπίνας ἀσχολίας καὶ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν ζωὴν παιδιῶν καὶ νηπίων. Ὡσαύτως ἄσματα περιέχοντα λέξεις δηλοῦσας ἐνέργειαν ἢ κίνησιν, ὥστε νὰ συνδυάζονται πρὸς κινήσεις ἐκδηλώσεις τῶν νηπίων.

3. Ἀπλᾶ προσευχαί. Ἀσκήσεις πρὸς σύνθεσιν παιδικῶν προσευχῶν.

4. Ἐνόργανος Μουσικὴ, (παιδικὸς αὐλὸς ἢ MELODICA ἢ ἀκορντεόν, ξυλόφωνα, μεταλλόφωνα).

5. Παιδικὴ ὀρχήστρα μὲ ἀπλὰ κρουστὰ ὄργανα.

6. Ρυθμοὶ — Δημιουργία καὶ χρησιμοποίησις ρυθμῶν.

7. Ἐπιλογὴ καταλλήλου μουσικῆς δι' ἀκρόασιν ἐκ δίσκων ἢ ἐκ ταινιῶν μαγνητοφώνου.

15. Βιολογία. Στοιχεῖα Γεωπονίας, Κτηνυγεινῆς.

(ᾠραι διδακτικαὶ 26).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Διὰ τοῦ μαθήματος τούτου σκοπεῖται ἡ ἀπόκτησις ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν στοιχειωδῶν γνώσεων Βιολογίας, Γεωπονίας καὶ Κτηνυγεινῆς, ὥστε νὰ δύνανται ἀργότερον νὰ δημιουργήσουν εἰς τὰ Νηπιαγωγεῖα τῶν κήπων, μετὰ ζωοτεχνικῶν ἐγκαταστάσεων δι' ἐκτροφὴν μικρῶν ζώων γνωστῶν εἰς τὰ νήπια, πρὸς ἐνασχόλησιν καὶ δραστηριοποίησιν τούτων.

Διδακτέα ὕλη:

α) Ἐκ τῆς Βιολογίας: Διακριτικὰ γνωρίσματα ὁργανικῶν καὶ ἀνοργάνων ὄντων. Γέννησις καὶ πολλαπλασιασμὸς. Κληρονομικότης, φορεῖς ταύτης. Ἰδιόττες κληρονικαί, ἐπιγενεῖς καὶ ἐπίκτητοι. Βιολογικὴ προσαρμογὴ τῶν ὁργανισμῶν. Γενετικὴ καὶ Εὐγονική.

β) Ἐκ τῆς Γεωπονίας: Σημασία τῆς Γεωργίας διὰ τὴν χώραν μας. Σημασία τοῦ πρασίνου φυτοῦ, διὰ τὴν ζωὴν τῶν ζώων καὶ τὴν διατήρησιν τοῦ περιβάλλοντος. Τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος ὡς παράγοντες ἀναπτύξεως τοῦ φυτοῦ, εἰδὴ ἔδαφος, βελτίωσις ἔδαφός διὰ τῆς καλλιέργειας καὶ τῆς λιπάνσεως, φυσικὰ καὶ χημικὰ λιπάσματα.

Γ) Ἐκ τῶν φυτῶν (ἐντομα καὶ ἀσθένειαι). μέθοδοι κατεπολεμήσεως αὐτῶν, γεωργικὰ φάρμακα καὶ προφυλάξεις κατὰ τὴν χρησιμοποίησίν των.

γ) Ἐκ τῆς ζωοτεχνίας. Ἐκτροφὴ ὀρνίθων, περιστερῶν, κουνιῶν εἰς τὸν σχολικὸν κήπον. Διατήρησις ἐνυδρείου. Ἐκτέλεισις ἐργασιῶν σχολικοῦ κήπου.

16. Πρακτικαὶ ἀσκήσεις διδασκαλίας.

Σκοπὸς: Ὑπὸ γενικὴν θεωρήσιν ἡ ὅλη ἐν ταῖς Σχολαῖς Νηπιαγωγῶν ἐργασία καὶ κατάρτισις τῶν σπουδαστῶν ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ ταύτας ἱκανὰς νὰ ἀναλάβουν

ὕπευδόνως τὴν σχολικὴν πράξιν εἰς Νηπιαγωγεῖα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον κρίνεται ἀναγκαῖον, ὅπως αὐταὶ ἀρ' ἐνὸς μὲν προάγῳνται εἰς τὰς ἐπ' εὐκαιρίαι καὶ σκοπίμους παρατηρήσεις ἐπὶ νηπίων καὶ ἀσκῶνται εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἐκδηλώσεων καὶ τῆς καθόλου συμπεριφορᾶς αὐτῶν, ἀρ' ἐτέρου δὲ παρακολουθοῦν ἐν ἀρχῇ ὑποδειγματικὰς διδασκαλίας καὶ ἐργασίας τῶν προτύπων Νηπιαγωγέων καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀναλαμβάνουσιν αἱ ἱδρι δοκιμαστικὰς διδασκαλίας πρὸς πειραματισμὸν καὶ συζήτησιν ἐπὶ τῶν ἀνακυπτόντων προβλημάτων.

Ἡ τοιαύτη πρακτικὴ ἀκρίσει τῶν σπουδαστῶν πραγματοποιεῖται κατὰ πρόγραμμα καθοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ.

Β' ἔτος.

1. Θρησκευτικὴ, Ἑθνικὴ, Κοινωνικὴ καὶ Πολιτικὴ Ἀγωγή. (ᾠραι διδακτικαὶ 26).

Διδακτέα ὕλη:

α) Διὰ τὴν θρησκευτικὴν ἀγωγήν. Ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον τῶν τριῶν μεγάλων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

Σύντομος παράφρασις καὶ ἀνάπτυξις τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Μ. Βασιλείου «πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἀν' ἐξ ἑλληνικῶν ὡρελόντο λόγων», τοῦ λόγου τοῦ Ἰωάννου Χρυσόστομου, «περὶ κενοδοξίας καὶ ὅπως δεῖ τοὺς γονεῖς ἀνατρέφειν τὰ τέκνα», ὡς καὶ τῶν δύο πρὸς Εὐτρόπιον λόγων (παιδαγωγικὴ καὶ ἠθικὴ διμιλία).

β) Διὰ τὴν ἐθνικὴν, κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἀγωγήν: Περί Δημοκρατίας καὶ ὁλοκληρωτισμοῦ. Οἱ θεσμοὶ τῆς Δημοκρατίας. Ἡ κοινοδικὴ ζωὴ, ἡ κατοχύρωσις τῶν ἐλευθεριῶν, ἡ κυριαρχία τοῦ νόμου καὶ ἡ ἀναγκαιότης τῶν κομμάτων. Πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα τῆς Δημοκρατίας. Ὁλοκληρωτισμὸς καὶ μορφαὶ αὐτοῦ. Τὸ Σύνταγμα. Ἡ καθιέρωσις καὶ αἱ προϋποθέσεις ὑπάρξεως Συντάγματος εἰς μίαν Πολιτείαν. Ἡ ἐπανάστασις τῆς 21ης Ἀπριλίου καὶ τὸ νέον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα. Ὁ Βασιλεὺς καὶ οἱ διάδοχοί τῶν ἐξουσιῶν. Ἡ κοινωνιολογία ὡς ἐπιστήμη. Κοινωνιολογία καὶ ψυχολογία. Κοινωνιολογία καὶ Παιδαγωγικὴ. Μορφαὶ κοινωνικῆς ζωῆς. Οἰκογένεια, φυλὴ, τάξις. Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ὁργάνωσις τῆς κοινωνίας.

2. Εἰδικὴ Διδακτικὴ Νηπιαγωγείου.

(ᾠραι διδακτικαὶ 75).

Αἱ σπουδαστῆραι δέον νὰ κατανόησιν, ὅτι ἡ ὅλη ἀγωγή καὶ μάθησις ἐν τῷ Νηπιαγωγείῳ σκοπεῖ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἀντιλήψεως καὶ τῶν λοιπῶν ψυχοσωματικῶν δυνάμεων τῶν νηπίων, τὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν κοινωνικὴν καὶ ἠθικοθρησκευτικὴν τῶν ἀγωγήν, ὥστε νὰ τεθοῦν ἀσφαλὲς βάσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ στηριχθῇ ἡ ἐν συνεχείᾳ σύμμετρος ἐξέλιξις τῆς προσωπικότητος αὐτῶν. Πρὸς τοῦτο, αἱ ἐντὸς τοῦ Νηπιαγωγείου ἐνασχολήσεις καὶ δραστηριότητες τῶν νηπίων, δέον νὰ ἀναφέρονται εἰς τὰς κάτωθι περιοχάς:

α) Τὴν ἀγωγήν τῶν αἰσθήσεων τῶν νηπίων. ἥτις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀσκήσεως τῶν αἰσθητικῶν ὁργάνων αὐτῶν, διὰ τῆς ὑπ' αὐτῶν συστηματικῆς παρατηρήσεως ἀντικειμένων καὶ φαινομένων πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἀντιληπτικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν.

Μέσα: Ἀνατροφὴ μὲ τὸν περιβάλλοντα κόσμον καὶ μελέτη αὐτοῦ (μελέτη τοῦ περιβάλλοντος). Δημιουργικὸς συσχετισμὸς τῶν νηπίων μὲ τὸ φυσικὸν καὶ ἀνθρώπινον περιβάλλον τῶν (Πραγματογνωσία — Πατριδογνωσία ἐνυφανόμενα εἰς τὴν ἐνιαίαν Συγκοινωνικὴν Διδασκαλίαν).

Παρατήρησις φυσικῶν ἢ τεχνικῶν ἀντικειμένων. Διάκρισις μορφῶν, σχημάτων, μεγεθῶν, χρωμάτων. Παίγνια μὲ εἰδικὴν διὰ τὴν ἀκρίσειν ἐκάστης αἰσθητικῆς ὕλης (ὕλην FROEBEL, MONTESSORI, AUDEMARS — LAFENDEL καὶ πλάστελιν, πηλός, κατασκευαί).

β) Τὴν ἀγωγήν τῆς γλωσσικῆς ἐκφράσεως τῶν νηπίων. Μέσα: Ἐλεῦθεραι ἀνακρινώσεις καὶ συνδιαλέξεις, λεκτικαὶ ἀσκήσεις, διηγήσεις, ἀπαγγελταὶ ποιημάτων, παραμυθίων, προσευχῶν ἢ ἄλλων ἀπλῶν παιδικῶν κειμένων, κουνιολόγον, θεατρικὰ ἀναπαραστάσεις καὶ δραματοποιήσεις ἐκτελού-

μεναι: ὑπὸ τῶν νηπίων, πιστῇ καὶ λεπτομερῆς ἐκτέλεσις ἐντολῶν ἢ παραγγελιῶν κλπ.

γ) Τὴν ἀγωγὴν τῆς φαντασίας τῶν, ὥστε νὰ περιστά-
λουν αἱ ὑπερέβολαι ταύτης καὶ νὰ ἐκισχυρῇ ἡ δημιουργικὴ φαν-
τασία.

Μέσα: Τὰ κατ'ἀλληλα παραμύθια, ἡ χειροτεχνία, ἡ Ἰγνο-
γραφία, ἡ Ζωγραφικὴ, αἱ ἀναπαραστάσεις καὶ δραματοποιήσεις
καὶ ἄλλα.

δ) Τὴν καλαισθητικὴν ἀγωγὴν τῶν νηπίων. Μέσα: Ἐλευ-
θερον σχέδιον, Ἰγνογραφία, Ζωγραφικὴ, Πλαστικὴ, Χειροτε-
χνία (κέντημα, χαρτόνι, χαρτοκοπικὴ, χαρτοδιπλωτικὴ, χαρ-
τοπλεκτικὴ, χαρτοκολλητικὴ κ.ἄ.). Μουσικὴ, χορός, ρυ-
θμικαὶ ἀπαγγελίαι καὶ κινήσεις, κατ'ἀλληλὸς περιποήσεις τῆς
προσωπικῆς ἐμφάνσεως τῶν νηπίων, κατ'ἀλληλὸς διευθέτησις
καὶ τακτοποιήσις τῶν ἀντικειμένων καὶ παιγνίων τῶν, καλαί-
σθητος διαρρύθμισις τοῦ ὅλου σχολικοῦ χώρου, ἀπόκτησις
ἔξω τῆς τάξεως, τῆς ἀκριβείας, τῆς καθαριότητος καὶ τῆς
ἐν γένει αὐτοεξυπηρέτησός τῶν κ.ἄ.

ε) Τὴν σωματικὴν ἀγωγὴν τῶν νηπίων, πρὸς διασφάλισιν
καὶ προαγωγὴν τῆς υγείας αὐτῶν.

Μέσα: Ἀσκήσεις συντελοῦσαι εἰς τὴν σωματικὴν ἀνάπτυ-
ξιν καὶ υγείαν τῶν νηπίων. Παιγνία, ἐλεύθερα ἢ κατευθυ-
νόμενα, ἀτομικὰ ἢ ομαδικὰ — Εἰδη τῶν, Κινήσεις ἐν ὑπαίθρῳ,
κηπευτικαὶ καὶ ζωοκομικαὶ ἐνασχολήσεις, Κινήσεις — ρυθμικὴ
ἀγωγή νηπίων (συστήματα JAQUES DALCROZE καὶ
KARL ORFF). Ρυθμικαὶ δραστηριότητες, Ρυθμικαὶ ἐκφρά-
σεις.

στ) Τὴν ἀγωγὴν τῶν κινήσεων τοῦ σώματος, ἰδίᾳ δὲ τῶν
κινήσεων τῆς χειρὸς.

Μέσα: Κατ'ἀλληλὸς στάσις τοῦ σώματος κατὰ τὸ κάθι-
σμα, τὸ ἐλκίσμα, τὴν συζήτησιν, τὴν ἐκτέλεσιν ἐντολῶν,
ἔργων (χειροτεχνικῶν κ.ἄ.), ρυθμικὰ κινήσεις, χοροὶ κ.ἄ.

ζ) Τὴν Μουσικὴν ἀγωγὴν τῶν νηπίων. Μέσα: Μουσικαὶ
ἀσκήσεις, μουσικὴ ἀκρόασις, ἐξερεύνησις μουσικῶν καὶ λοι-
πῶν ἤχων, ἀπλὰ καὶ μελωδία καὶ ρυθμοί, Ἀσματα, κρουσὰ ὄρ-
γανα, παιδικὴ ἀρχήστρα.

η) Τὴν ἡθικὴν φρησκευτικὴν ἀγωγὴν τῶν νηπίων (ἀγω-
γὴν ἡθικοῦ καὶ φρησκευτικοῦ συναίσθηματος). Μέσα: Βιω-
ματικὴ ἀνάπτυξις τῶν συναισθημάτων τούτων (ἐμπρακτος
ἐφαρμογὴ ἡθικῶν κανόνων, φιλαλήθεια, εὐληκία, σεβ-
σμός τῆς ἰδιοκτησίας τῶν ἄλλων, συμμετοχὴ εἰς φρησκευτι-
κὰς ἐορτάς καὶ τελετάς, ἐκκλησιασμός), ἀσκήσις καὶ ἐθι-
σμός, προσευχαί, ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι, ἀφηγήσεις ἀπλῶν
φρησκευτικῶν ἱστοριῶν, κατατοπισμός τῶν νηπίων ἐπὶ τῆς ση-
μασίας ἀπλῶν φρησκευτικῶν ἀντικειμένων καὶ τόπων λατρείας.

Ἀσκήσις τῶν σπουδαστηρίων εἰς τὴν σύνθεσιν ἀπλῶν παι-
δικῶν προσευχῶν.

θ) Τὴν κοινωνικὴν ἀγωγὴν τῶν νηπίων (ἀγωγή τῶν
κοινωνικῶν συναισθημάτων αὐτῶν). Μέσα: Ἀπόκτησις
ὑπ' αὐτῶν, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν, τῶν ἔξω τῆς
τάξεως, ἐργασίας, παιδαρχίας, ἀλληλεβοηθείας, συνεργατι-
κότητος, τοῦ ομαδικοῦ πνεύματος, τῆς συμμορφώσεως εἰς
κανονισμοὺς τῆς ἀναλήψεως πρωτοβουλιῶν καὶ εὐθυνῶν, τῆς
καλῆς συμπεριφορᾶς (μάθημα εὐγενείας), τῆς αὐτοκυριαρ-
χίας (ἐμμονὴ κατὰ τὴν ἐργασίαν, παραμονὴ εἰς τὴν τάξιν,
μάθημα σιωπῆς). Τρόπος ἀναπτύξεως τῶν ἀρετῶν καὶ ἱκα-
νοτήτων τούτων: Περιορισμός τοῦ ἀρχεγόνου ἐγωκεντρισμοῦ
τῶν νηπίων καὶ ἀνάπτυξις — κατὰ τὸ δυνατόν — τῶν
κοινωνικῶν τῶν διαθέσεων. Ὁργάνωσις Σχολικῆς ζωῆς ἐν
τῷ Νηπιαγωγείῳ (ἐορταί, παραστάσεις, περίπατοι, ἐνδρο-
μαί).

ι) Τὴν ἄσκησιν τῶν νηπίων εἰς τὴν πρώτην Ἀνάγνωσιν,
Γραφὴν καὶ Ἀριθμησιν:

1) Ἡ πρώτη Ἀνάγνωσις καὶ γραφὴ εἰς τὸ Νηπιαγω-
γεῖον. Ἀπόψεις, Ὁρθὴ θέσις τοῦ προσέχοντος, Ἀναγνωστικὰ
παιγνία.

2) Ἡ πρώτη Ἀριθμησις εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον. Εὐκαί-
ρια παρουσιαζόμεναι καθ' ὅλας τὰς μνημονευθείσας ἐνασχολ-
ήσεις καὶ δραστηριότητας τῶν νηπίων πρὸς ἀριθμησιν
καὶ ἀπόκτησιν ὑπ' αὐτῶν ὀρισμένων προαριθμητικῶν καὶ
ἀριθμητικῶν (καὶ τινῶν γεωμετρικῶν καὶ χρονικῶν) ἐννοιῶν
ὡς εἶναι: Ἐννοια πλήρους ἐνός, μηδενός, συνόλου, ὑποσυνό-

λου, ποσότητος, θάρους, μεγέθους, ἰσότητος, ἀνισότητος,
ἀποστάσεως, ἐπιφανείας, χωρητικότητος, γωνίας, τριγώνου,
τετραγώνου, ἡμέρας, νυκτός, ὥρων, λεπτῶν, ἐβδομάδος, μηνός,
ἑτους κ.ἄ.

Ἀριθμητικὰ παιγνία.

3. Ἀγωγή τῶν καθυστερημένων νηπίων.

(Ὡραι διδακτικαὶ 26).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος
ἀποβλέπει εἰς τὴν παροχὴν βασικῶν γνώσεων ἐπὶ τῆς Εἰδι-
κῆς Ἀγωγῆς (προγράμματα καὶ μέθοδοι ἐκπαιδεύσεως) τῶν
νοητικῶς καθυστερημένων νηπίων, ὥστε νὰ καταστοῦν αἱ σπου-
δάστριαι ἱκαναὶ νὰ ἀνακαλύπτουν ἐγκαίρως τὰς εἰδικὰς ταύ-
τας περιπτώσεις νηπίων καὶ νὰ δύνανται νὰ ὑποβοηθήσουν
κατ'ἀλλήλως τὰ νοητικῶς καθυστερημένα, ἀλλ' ἐκπαιδευσιμα
τοιαῦτα.

Διδακτέα ὕλη:

Ὁρισμός καὶ ἀντικείμενον τῆς εἰδικῆς ἀγωγῆς. Ἐννοια
τῆς νοητικῆς καθυστέρησεως. Κατηγορίαι νηπίων ἀποκλινόν-
των τοῦ κανονικοῦ. Σωματικά, ψυχολογικά καὶ παιδαγωγικά
χαρακτηριστικά ἐκάστης τούτων. Αἷτια νοητικῆς καθυστέρη-
σεως. Διάγνωσις αὐτῆς. Κατάταξις τῶν νοητικῶς ὑστερούν-
των νηπίων εἰς κατηγορίας. Ἴδρυσις Νηπιαγωγείων εἰδικῆς
ἀγωγῆς, κατάρτισις εἰδικῶν προγραμμάτων διὰ νοητικῶς
ὑστερούντων ἀλλ' ἐκπαιδευσιμα νήπια καὶ ἐκπαιδευσις εἰδικῶν
παιδαγωγῶν — νηπιαγωγῶν. Ἀγωγή τῶν ἐκπαιδευσίων νοη-
τικῶς καθυστερημένων νηπίων. (Ἀντιμετώπισις τῶν δυσχε-
ρειῶν αὐτῶν περὶ τὴν μάθησιν καὶ τὴν προσαρμογὴν, καλλιέρ-
γεια αἰσθήσεων, ἀσκήσις εἰς τὸν προσανατολισμὸν ἐν χώρῳ,
καλλιέργεια προσοχῆς, παρατηρητικότητος καὶ μνήμης, थे-
ραπευτικὴ γυμναστική, ἐλεύθεραι ἀπασχολήσεις, ἀπόκτησις
ἔξω τῆς τάξεως καὶ ἱκανότητος αὐτοεξυπηρέτησεως).

Κοινωνικὴ ἀγωγή νοητικῶς ὑστερούντων νηπίων (συνεργα-
τικότης, ομάδες, κοινὰ παιγνία, ομαδικὰ δραστηριότητες
παρ'ἀλλήλως πρὸς τὰς ἀτομικὰς τοιαύτας). Ἀγωγή τῶν
ἀσκησίων νοητικῶς καθυστερημένων νηπίων.

4. Ψυχολογία προσαρμογῆς.

(Ὡραι διδακτικαὶ 50).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Διὰ τοῦ μαθήματος τούτου ἐπι-
διώκεται ἡ μῆστις τῶν σπουδαστηρίων εἰς τὰ θέματα τῆς δυσ-
προσαρμοσίας τὴν ὅποιαν παρουσιάζουν ἐνίοτε τὰ νήπια καὶ
εἰς τὴν λήψιν μέτρων πρὸς ἐπαναπροσαρμογὴν καὶ θερα-
πείαν τούτων, ὥστε νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν
αὐτῶν.

Διδακτέα ὕλη:

1) Ἐννοια τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς ψυχολογικῆς προσαρ-
μογῆς. Κίνητρα προσαρμογῆς. Ἐμπόδια — Ματαίωσις —
Ψυχικαὶ συγκρούσεις.

2) Ὁλοκληρωμένη καὶ μὴ ὁλοκληρωμένη ψυχικὴ προσαρ-
μογὴ. Ἀντιδράσεις πρὸς προσαρμογὴν — Μηχανισμοὶ προσαρ-
μογῆς ἢ ἀμύνει.

Τὰ δυσπροσάρμοστα νήπια.

3. Συμπτώματα δυσπροσαρμοσίας τοῦ νηπίου (δελία, ἀγω-
νία, φοβία, τάσις πρὸς μόνωσιν, μελαγχολία, ὑπερβολικὴ ὄνει-
ροπόλησις, νευρικότης, ἀπειθαρχία, ἐχθρότης, ἐπιθετικότης,
ζηλοτυπία, ἀψιθυμία, ψεῦδος, κλοπὴ, ἀρνήσις φαγητοῦ, δια-
ταραχαὶ ὕπνου, γλωσσικαὶ διαταραχαί).

Παράγοντες δυσπροσαρμοσίας τοῦ νηπίου (ἐγγενεῖς —
ἐξωγενεῖς). Ἀντιμετώπισις τῶν δυσπροσαρμοσίων νηπίων.

4) Κριτήρια ὁμαλῆς προσαρμογῆς καὶ ψυχικῆς υγείας.

5) Τῆρησις κανόνων ψυχικῆς υγείας εἰς τὸ Νηπιαγω-
γεῖον. Συνέπειαι τῆς δυσμενοῦς ἐπιδράσεως τῶν συνθηκῶν τοῦ
νηπιαγωγείου ἐπὶ τῶν νηπίων.

6) Ἐπαναπροσαρμογὴ καὶ θεραπεία (ἄμεσα μέσα — ἔμ-
μεσα μέσα).

7) Ὁ ρόλος τῆς νηπιαγωγοῦ διὰ τὴν ὁμαλὴν προσαρμογὴν
καὶ ψυχικὴν υγείαν τοῦ νηπίου. Κατάρτισις ἀτομικοῦ δελ-
τίου καὶ ἀτομικοῦ φακέλλου δι' ἕκαστον νήπιον.

5. Ψυχοπαθολογία τοῦ παιδός.

(᾽Ωραι διδασκτικαὶ 50).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Σκοπὸς τοῦ μαθήματος εἶναι ἡ εἰσαγωγή τῶν σπουδαστῶν εἰς τὰ κυριώτερα φαινόμενα ψυχοπαθολογικῶν ἀντιδράσεων τοῦ νηπίου, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἀνακαλύπτουν ἐγκαίρως ταύτας καὶ νὰ λαμβάνουν μέτρα ἀποφυγῆς τῆς περαιτέρω ἐπιθεινώσεως αὐτῶν, διασφαλίζουσαι — κατὰ τὸ δυνατόν — τὴν ψυχικὴν υἱείαν τῶν νηπίων.

Διδακτέα ὕλη:

- 1) Νοημοσύνη — ἔννοια — διακρίσεις δείκτου νοημοσύνης — TEST.
- 2) Νοητικὴ ἀνεπάρκεια ἢ καθυστέρησις — ἔννοια — διάγνωσις — θεραπεία — εἰδικὰ ἱδρύματα νοητικῶς ὑστερούντων.
- 3) Αἷτια νοητικῆς ἀνεπάρκειας — εἰδικαὶ μορφαὶ — ψυχιατρικὴ διαίρεσις αὐτῶν.
- 4) Παιδικαὶ νευρώσεις — Παιδικαὶ ψυχώσεις.
- 5) Νευρωτικαὶ ἀντιδράσεις καὶ διαταραχαὶ νηπίων (διαταραχαὶ ὕπνου, ἐνουρήσεις, διαταραχαὶ ἐκκριτικῶν λειτουργιῶν, σεξουαλικῆς ἀναπτύξεως, εὐερεθιστότης, ψυχοκινητικαὶ διαταραχαὶ, διαταραχαὶ λόγου).
- 6) Εἰδικαὶ σχολικαὶ δυσκολίαι:
 - α) Διαταραχαὶ τῆς συμπεριφορᾶς ἢ τοῦ χαρακτήρος.
 - β) Δυσκολίαι μαθήσεως καὶ προσαρμογῆς.
 - γ) Περίεργοι συναισθηματικαὶ ἀντιδράσεις.
 - δ) Ὁργανικαὶ νόσοι — ἐπιληψία.
 - ε) Ψυχοσωματικαὶ διαταραχαὶ καὶ νόσοι.
- στ) Παιδικοὶ μηχανισμοὶ ἀμύνης.
- 7) Στάσις τῶν νηπιαγωγῶν. Ληπτέα μέτρα.
- 8) Εἰδικὰ ἱδρύματα καὶ σταθμοὶ πρὸς παραπομπὴν τῶν πασχόντων νηπίων.

6. Ἀγωγή τοῦ λόγου, ἰδίᾳ δὲ ὀρθοφωνία.

(᾽Ωραι διδασκτικαὶ 50).

Διδακτέα ὕλη:

- 1) Ἡ ὁμιλία. Ἡ τεχνικὴ τῆς συζητήσεως, τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς διαλέξεως. Ὁ ρυθμὸς, ἡ χροιά καὶ τὸ ὄρος τῆς ὁμιλίας εἰς τὰς ὡς ἄνω περιπτώσεις.
- 2) Ἡ τεχνικὴ τῆς ὁμιλίας. Προϋποθέσεις καλῆς ὁμιλίας (κλονισμὸς ἀναπνοῆς, καθαρὰ ἄρθρωση, ἀρτία ἐκφώνησις λέξεων). Ὁρθοφωνία κατὰ τὴν ὁμιλίαν (ἀναπνοή: εἰσπνοή — ἐκπνοή). Ἀρθρώσεις κατὰ τὴν ὁμιλίαν (συνδυασμὸς φθόγων, καθαρὰ καὶ εὐκρινὴς ἄρθρωσις). Ἐλαττώματα ἐκφώνησεως (ψευδισμὸς, τραυλισμὸς, βαταρισμὸς, βραδυγλωσσία). Ρυθμὸς ὁμιλίας (βραδύς, μέσος, ταχύς). Μέγεθος φωνῆς (σιγανή, μέση, ἰσχυρά). Ἀτομικὸς χαρακτήρ τῆς φωνῆς. Χρωματισμὸς καὶ φυσικότης ταύτης.
- 3) Παιδικὴ ποίησις, παιδικὴ διήγησις καὶ παραμῦθι. Μετατροπαὶ διηγημάτων διὰ μεγαλύτερα παιδιὰ εἰς διηγήσεις διὰ νήπια. Μετατροπαὶ διηγημάτων εἰς ποιήματα διὰ νήπια. Συγγραφή παιδικῶν διηγήσεων μεθ' ἑμάτα ἀνταποκρινόμενα εἰς τὴν ψυχὴν τῶν νηπίων. Δραματοποιήσεις μύθων καὶ διηγήσεων. Θεατρικὸς αὐτοσχεδιασμὸς.
- 4) Ὑποδειγματικὴ παρουσίαις ἐκλεκτῶν κειμένων παιδικῆς λογοτεχνίας.

7. Οἰκιακὴ Οἰκονομία μετὰ στοιχείων οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς ἀγωγῆς.

(᾽Ωραι διδασκτικαὶ 75).

Διδακτέα ὕλη:

- Α'. Θεωρία: α) Κατοικία. Ἐξέλιξις, σύγχρονος κατοικία. Ἐκλογὴ κατοικίας. Προσανατολισμὸς. Ἐσωτερικὴ διάταξις χώρου. Ὑγιεινὴ κατοικίας. Ἐξοπλισμὸς, διακόσμησις, συντήρησις, καθαρὸτης, αἰσθητικὴ. Τὸ δωμάτιον τοῦ παιδός. Διακόσμησις, ἐπιπλα, χρώματα, ὑλικά. Τὸ Νηπιαγωγεῖον καὶ ὁ Παιδικὸς Σταθμὸς. Αἰσθητικὴ — Διακόσμησις — Καθαριότης — Συντήρησις.
- β) Οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ ἀγωγή, ἔννοια, σκοπὸς καὶ ἀξία αὐτῆς. Ἐμφάνισις, καθαρὸτης, ἀνθρώπιναι σχέσεις, συμπεριφορὰ, κοινωνικότης. Στάσις κατὰ τὰς διαφόρους περι-

πτώσεις τῆς οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς. Τρόπος ἐκδηλώσεων — Συμπεριφορὰ — Τρόπος ὁμιλίας.

γ) Ἀτομικὴ καθαρὸτης καὶ καλὴ συμπεριφορὰ τοῦ παιδός τῆς προσχολικῆς ἡλικίας εἰς τὴν οἰκίαν, τὸ Νηπιαγωγεῖον, τὰς συναναστροφὰς καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ.

Β'. Πρακτικὰ: (᾽Ωραι 25). Ἀσκήσεις τῶν σπουδαστῶν εἰς τὴν ραπτικήν, διακοσμητικήν, μηχανικήν καὶ ζωγραφικήν. Ἐκτέλεσις γούματος διὰ διαφόρους τύπους οἰκογενειῶν. Χρησιμοποίησις τροφῶν μεγάλης θρεπτικῆς ἀξίας καὶ χαμηλοῦ κόστους. Προϋπολογισμὸς — Ἀπολογισμὸς ἐξόδων. Ὁ ρόλος τῆς οἰκοδοποίνης. Ἐπίσημα γούματ καὶ δεξιότητες.

8. Βρεφοκομία — Σχολικὴ Ὑγιεινὴ.

Στοιχεῖα λοιμωδῶν νόσων προσχολικῆς ἡλικίας.

Πρῶται βοηθίαι.

Ἐκ τῆς βρεφοκομίας: (᾽Ωραι διδασκτικαὶ 20).

Στοιχεῖα βρεφοκομίας. Ἀνάγκαι καὶ φυσιολογικαὶ λειτουργίαι βρέφους. Ὑγιεινὴ ἀνάπτυξις καὶ διατροφή αὐτοῦ. Περιποίησις, καθαρὸτης, διατροφή.

Σχολικὴ Ὑγιεινὴ: (᾽Ωραι διδασκτικαὶ 20).

Ἡ ὕγιεινὴ τοῦ Νηπιαγωγείου. Κτίριον — ἐκλογὴ γηπέδου — προσανατολισμὸς — φωτισμὸς — ὕγιενά ἐπιπλα — σχολικὸς κήπος — χώροι ὕγιεινῆς καὶ καθαρὸτης — χώροι Γυμναστικῆς καὶ παιδίων — Προαύλιον.

Στοιχεῖα λοιμωδῶν νόσων προσχολικῆς ἡλικίας.

Πρῶται βοηθίαι.

(᾽Ωραι διδασκτικαὶ 35).

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος: Διὰ τοῦ μαθήματος τούτου σκοπεῖται ἡ εἰσαγωγή τῶν σπουδαστῶν εἰς τὰ τῶν λοιμωδῶν νοσημάτων, τοῦ τρόπου μεταδόσεως αὐτῶν, τῆς προφυλάξεως ἐξ αὐτῶν, ὡς καὶ τῆς παροχῆς πρώτων βοηθειῶν ἐπὶ περιπτώσεων κακώσεων τοῦ ἀνθρώπινου σώματος ἢ ἄλλων ἐκτάκτων περιστατικῶν χρηζόντων ἀμέσῃ βοηθείας, ὥστε νὰ καταστοῦν αὐταὶ ἱκαναὶ νὰ ἀντιμετωπίζουν ἀποτελεσματικῶς ἐκάστην παρουσιαζομένην παρῳοίαν περίπτωσιν ἐπὶ νηπίων καὶ παιδίων.

Διδακτέα ὕλη:

- α) Λοιμώδη νοσήματα καὶ μικροβία. Ἐστία μικροβίων, εἴσοδος αὐτῶν εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμὸν καὶ φυσικὴ ἄμυνα τούτου. Προφύλαξις — Ἀνοσία (ἀπολύμνισις, ὁροί, ἐμβόλια). Κοινωνικὰ νοσήματα — εἶδη τῶν.
- β) Πρῶται βοηθίαι μετὰ στοιχείων νοσηλευτικῆς. Πρῶται βοηθίαι παρεχόμεναι ἐπὶ περιπτώσεων μηχανικῶν κακώσεων τοῦ σώματος (θλάσεων, ἐκτετατωμένων, καταγμάτων, τραυμάτων, δηλημάτων ἐντόμων κλπ.) θερμαντικῶν κακώσεων (ἐγκαυμάτων — ψύξεων), χημικῶν κακώσεων, ηλεκτρικῶν κακώσεων (ηλεκτροπληξιῶν) καὶ ἄλλων ἐκτάκτων περιστατικῶν (λιποθυμιῶν, ἀρρυθμιῶν, δηλητηριάσεων).
- γ) Πρῶται βοηθίαι παρεχόμεναι εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἐπὶ νηπίων.

9. Τεχνικά.

(᾽Ωραι διδασκτικαὶ 75).

Διδακτέα ὕλη:

- α) Ἰγνογραφία. Ὡς καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἰγνογράφησις σχημάτων καὶ ἀντικειμένων ἐκ τοῦ φυσικοῦ, σώματος καὶ προσώπου ἀνθρώπου. Ἐπὶ πλέον: Ἐφορμητικὴ προσοπτικὴ. Σχεδιάσις διαφόρων θεμάτων καταλλήλων διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κέντρων διαφερόντων. Ἰγνογράφησις διαφόρων κινήσεων τοῦ ἀνθρώπινου σώματος καὶ τοῦ σώματος τῶν ζώων, ἐνδυματιῶν καὶ διαφόρων ἐποπτικῶν μέσων νηπιαγωγείου.
- β) Ζωγραφικὴ: Περαιτέρω ἀσκήσεις εἰς τὴν ζωγραφικὴν δι' ὕδρωχρωμάτων ἢ ἐλαυχρωμάτων ἢ καρβόνου ἢ συνικῆς μελάνης.
- γ) Διακοσμητικὴ: Ἀσκήσεις εἰς τὴν διακοσμητικήν. Κατασκευὴ διακοσμητικῶν μέσων πρὸς διακόσμησιν τῶν Νηπιαγωγείων κατὰ τὰς τελευτέρας ἐφορτὰς ἐντὸς αὐτῶν.
- δ) Χειροτεχνία: Περαιτέρω ἀσκήσεις τῶν σπουδαστῶν εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς χειροτεχνίας καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν κατασκευὴν ἐποπτικῶν μέσων Νηπιαγωγείου (πλαί-

σια παιγνιδιών — φανελλοπίνακες κ.ά.), παιδαγωγικών παιγνιδιών, ως και μέσων ψυχαγωγίας νηπίων (σχηματικών, κουκλών, ζώων κουκλοθεάτρου κλπ.).

10. Σωματική αγωγή. Γυμναστική αγωγή νηπίων.

(Ώραι διδακτικαί 75).

Διδακτέα ὕλη:

α) Γυμναστική αγωγή σπουδαστριών. Περαιτέρω άσκησις αὐτῶν ἐφ' ὅλων τῶν κατηγοριῶν τῶν τακτικῶν άσκήσεων καὶ άραιώσεων, τῶν ἐλευθέρων γυμναστικῶν άσκήσεων μετὰ φορητῶν ὀργάνων (στεφάνων, κορδελλῶν, σφαιρῶν), τῶν άσκήσεων εὐκίνησις, δεξιότητος καὶ δυνάμεως (ἐπὶ τοῦ ἐδάφους) τῶν ἐνοργάνων ἢ ἐφηρμοσμένων ἀλμάτων καὶ άσκήσεων (ἐπὶ δοκῶν, πολυζύγων, ἵππων καὶ πλινθίων) καὶ τῆς καθόλου ἐνοργάνου Γυμναστικῆς.

β) Γυμναστική αγωγή νηπίων: Άσκησις τῶν σπουδαστριῶν εἰς τὴν γυμναστικὴν διὰ νήπια, εἰς παιγνιώδεις κινήσεις καὶ ἀπλᾶς παιδιᾶς ἀναφερομένης εἰς τὴν μίμησιν πραγματικῶν φαινομένων, γεγονότων, προσώπων ἢ πραγμάτων.

Εἰδικώτερον:

Παιγνιώδεις άσκήσεις με μπάλλες, στεφάνια, σχοινάκια, ἔδρανα, ράβδους κλπ.

Ρυθμικαὶ κινήσεις συνοδείᾳ μουσικῆς ἢ άσμάτων κατὰ τὸ σύστημα ORFF (συνδυασμὸς μουσικῆς καὶ κινήσεως).

Παιγνιώδεις άσκήσεις με μύθους (συνδυασμὸς λόγου καὶ κινήσεως).

Ρυθμικὰ παίγνια (τὰ παπάκια, τὸ κουνελάκι, τὰ ρολογάκια, ἡ ζυγαριά, οἱ φωλιές, τὰ καυτάκια).

Παιγνιώδεις ἐνασχολήσεις εἰς ὄργανα Κέντρων Παιδικῆς χαρᾶς (τσουλήθρα, αἰώρα, κλίμακες, σκάμμα).

Παιγνιώδεις άσκήσεις εὐκαμψίας τοῦ σώματος τοῦ νηπίου.

Μιμητικαὶ κινήσεις (πῶς πετᾷ ὁ πελαργός, πῶς τρέχει ὁ λαγός, πῶς περᾷ ὁ ἐάτραχος).

Δρομικὰ παίγνια (ὁ λύκος καὶ τὸ ἀρνί, ἡ γάτα καὶ ὁ ποντικός, κλέφτες καὶ χωροφύλακες, ποικιλίαι με μπάλλα).

Ένασχολήσεις τῶν νηπίων με θέματα λαμβανόμενα ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ζωὴν (σκάψιμον, θερσίς, τρυγητός), ἀπὸ τὴν ζωὴν διαφόρων ἐπαγγελμάτων (ὕποδηματοποιός, σιδηρουργός, γεωργός, βαρκάρης, πυροσθέτης), ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὰς περιπετείας τῶν ἡρώων τῶν διαφόρων παραμυθιῶν! τὰ ὅποια διηγούνται (ἡ κοκκινოსκουφίτσα, ὁ κοντορεβυθούλης, ὁ ἱππότης κλπ.).

Άσκησις τῶν σπουδαστριῶν εἰς τὴν κατάρτισιν ὑποδειγματικῶν γυμνάσεων νηπίων.

γ) Ψυχαγωγία νηπίου: Έννοια καὶ σημασία τῆς ψυχαγωγίας διὰ τὰ νήπια. Μέσα ψυχαγωγίας αὐτῶν (παραμύθι, σλάιτς, κινηματογράφος, παραγιόζης, παιδικὸν θέατρον, κινούμενα σχέδια, κουκλοθέατρον, μαριονέττες, διάφορα παίγνια).

11. Μουσική.

(Ώραι διδακτικαί 75).

Διδακτέα ὕλη: Περαιτέρω άσκησις τῶν σπουδαστριῶν ἐπὶ τῆς ὕλης τῆς διδασκομένης εἰς τὸ πρῶτον ἔτος. Ίδιαιτέρως άσκησις εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἐνοργάνου Μουσικῆς. Έκμάθησις ἐνὸς τοῦλάχιστον ὀργάνου (παιδικοῦ αὐλοῦ ἢ ἀκορντεὸν ἢ ξυλοφώνου ἢ MELODICA).

12. Βιολογία. Στοιχεῖα Γεωπονίας. Κηπουρική.

(Ώραι διδακτικαί 26).

Διδακτέα ὕλη:

Διδακταλὶα τῶν τυχόν μὴ διδαχθέντων εἰς τὸ Α' ἔτος κεφαλαίων ἐκ τῆς Βιολογίας καὶ Γεωπονίας.

Κηπουρική: Σχολικὸς κήπος. Σημασία αὐτοῦ καὶ γενικαὶ γνώσεις διὰ τὴν ἐγκατάστασίν του.

Τρόποι πολλαπλασιασμοῦ τῶν φυτῶν (σπορεῖον, φυτώριον, ἐμβολιασμοί).

Λαχανόκηπος καὶ κυριώτεραι ἐργασίαι αὐτοῦ.

Άνθόκηπος, διαίρεσις αὐτοῦ, κατηγορίαι καλλωπιστικῶν φυτῶν, διατήρησις φυτῶν εἰς γλάστρας.

Ζωοτεχνία. Μέτρα διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς κτηνοτροφίας μας (ἀντικατάστασις ἐντοπίων ζώων με ζῶα παραγωγικῶν φυλῶν, βελτίωσις τῆς διατροφῆς, τῆς κατοικίας, τῆς ὑγιεινῆς περιβάλλουσας).

Ἡ διδασκαλία τῶν σχετικῶν πρὸς τὸν σχολικὸν κήπον κεφαλαίων, θὰ γίνεταί ἐν συσχετισμῷ πρὸς κηπευτικὰ καὶ λοιπὰς ἐργασίας τῶν νηπίων ἐντὸς αὐτοῦ.

13. Πρακτικαὶ άσκήσεις διδασκαλίας.

Ἡ πρακτικὴ άσκησις τῶν σπουδαστριῶν εἰς τὴν αγωγήν τοῦ λόγου, τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ἀπασχολήσεις τῶν νηπίων πραγματοποιεῖται κατὰ πρόγραμμα καθοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ.

Άρθρον 3.

Τὰ διδασκόμενα ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ σπουδαστηρίοις μαθημάτων, διδάσκονται εἰς ομάδας τῶν 25 κατὰ μέγιστον ὄριον σπουδαστριῶν. Ἡ θεωρητικὴ διδασκαλία μαθημάτων τινῶν δυνατὸν νὰ γίνεταί ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὸ σύνολον τῶν σπουδαστριῶν ἐκάστου ἔτους.

Ἡ συνήθης διδασκαλία γίνεται κατὰ τμήματα τῶν 50 σπουδαστριῶν κατ' ἀνώτατον ὄριον.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργόν, ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Β. Διατάγματος.

Έν Ἀθήναις τῇ 30 Δεκεμβρίου 1972

Έν Ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ο ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΚΑΝΤΩΝΑΣ